

Deprem Hepimizi Sarstı!

Foto: Hamdi Mengi (Adapazarı)

Ülkemiz coğrafyasının, yerküre ölçeğinde önemli aktif fay zorlarında yer aldığı hepimizce bilinmektedir., Yaklaşık 45 milyon insanın 1. ve 2. derece deprem bölgelerinde yaşadığı bir gerçek., Türkiye» onlarca 'afetin ağır sonuçları ile yozlaşmış; jeolojik yapısı, benzer jeolojik yapıya sahip ülkeler içinde kayıpların en fazla yaşandığı ülke konumunda. Deprem bir doğa olayı, ve bilimsel gelişme henüz depremi önceden bilebilecek teknolojiyi (erken uyarı gibi) sunabilmiş değil. Ancak, deprem kuşaklarını ve olası deprem büyüklüğünü gösterebilecek bilimsel verilere sahip. Üstelik, mühendisler, uzmanlar ve bilimi insanları en yıkıcı depremlerin bile hasarsız veya az hasarla atlatılmasını sağlaya-

bilecek olanaklara ve bilgiye sahip..

Yazın, ikiyüz yıllık birikim ve kazanımlarımıza yönelik, sistemli bir saldırı dalgasının boşucu etkileri sürerken, Doğu Marmara bölgesini sarsan ve oldukça büyük bir alanda etkisi hissedilen depremin ürkütücü etkisiyle sarsıldık. Magnitudü (Ms) 7,8 (USGS) olan depremin her yönüyle büyük bir yıkıma yol açtığı bir gerçek. Resmî rakamlara göre 15 binin üzerinde insan kaybı olduğu açıklanmaktadır, Japon kaynaklarına (JICA) göre depremde 15 bin ölü, 25 bin kayıp olduğu dille getirilmektedir. Bu durumda gerçek insan kaybının 40 bin civarında olduğunu söylemek sanırım abartılı olmayacaktır.

Ülkemizde, hükümetlerin bugüne kadar izledikleri politikalara bakıldığında, ve depremle bir kez daha gün ışığına çıkan gerçek; içten içe çürümüş ve yörüngesine giren her şeyi çürülmeye yüz tutmuş siyasal ve toplumsal bir evreyi çıplak bir biçimde gözler önüne seren çatlak ve uçurumlarla dolu sistemim arkasında, onbinlerce ölüyü, onbinlerce yaralıyı, yüzbinlerce mağduru ve bir enkaz yığını gördüğümüzüdür.

"Doğal afetler!" egemen bir söylem olan ve medyaya yansıyan içeriğiyle, "bunca dehşet, demiri, çimentoyu çalan hırsız müteahhitlerin, beceriksiz yöneticilerin marifetidir" denilerek geçiştirilebilir mi? Hayır,. Sorumluluk, bütünüyle hırsız birkaç imütaahhitin

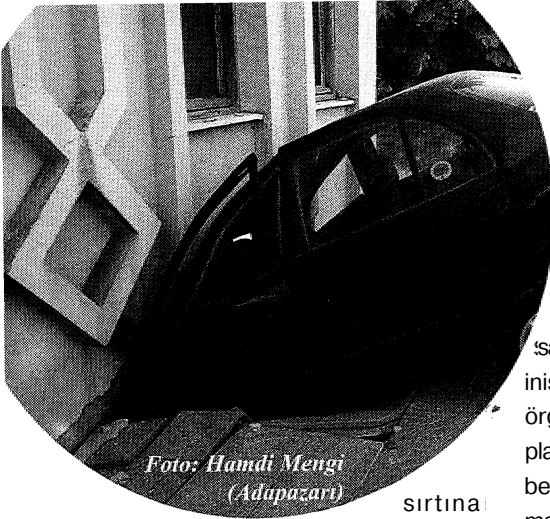

Foto: Handi Mengi
(Adapazarı)

sırtına yıkılarak geçirilemez. Biliyoruz ki, "hırsızlık" yalnızca müteahhitlerin marifeti değil, bizatihi müteahhitlik denilen sektörü! üreten ve yönlendiren kapitalizmin temelidir.

Bunca deney göstermektedir ki, doğa-insan uyumunun sağlanamadığı her durumda deprem gibi olağan doğa olayları olağandışı: olgulara dönüşmekte ve büyük felaketselere yol açmaktadır., insanı sisteminin merkezine almayan, doğa-insan uyumunu gözardı eder, doğanın hareket yasaları ile toplumun hareket yasalarını uyumlu kılmayan hiçbir toplumsal örgütlenmenin, doğanın insan yaşamını olumsuz etkileyen hareketleri karşısında, doğal olay ve olguları doğa üstü güçlere havale etmekten başka yapacağı pek birşey yoktur. Dinamik(!) devlet ve hükümet yetkilileri yaptıkları açıklamalarda, insani ve sosyal amacı olan hiçbir yönelime sahip olmayan devlet tavrını "...bana kırmaym, depreme kızın; depremin boyutlarını geç anladık, Allah'ın takdiri" gibi insan yaşamı açısından hiçbir değeri olmayan açıklamalarla ortaya koyup, olayı geçiştirmeye çalışmaktadır.

Yerleşme, kentleşme ve yapılaşma insanca yaşamı standartları arasında en önemli yeri tutmaktadır. Yerleşim ve kentleşmenin, hiçbir insanî ve sosyal amacı olmayan, artı-değer, kar ve rant dürtüsüne göre, hareket eden sermayeye bırakılmayacak kadar

yaşamsal önemi vardır. Kent toprakları üzerindeki çarpık ve rantçı yerleşme ve kentleşme politikaları aşılmadan, kalıcı çözümler üretmek olanaklı değildir.

Yerleşim ve kentleşme,, toplumsal ve sosyal bir olgu olarak kolektif inisiyatif temelinde yeni bir toplumsal örgütlenmeye, demokratik denetim ve planlamaya yönelmiş deprem ve benzeri doğal afetleri hasarsız atlatacak olanaksızdır.

Bugün doğanın olanca "hışımı" karşısında olay ve olgular ağırlıklı olarak duygusal bir anlamda toplumsal sosyal ve siyasal nedenlerden uzak bir biçimde ele alınmakla ve tartışılmaktadır, Yaşadıklarımız ve hafızamız bize sistemin birkaç "sorumlu" bulup (Veli Göçer» Kemal Demir gibi) kendini aklayarak, giderek gerçeklerin sıcaklığı soğumaya yüz tuttukça da verili "insani duyarlılık" ve sisteme duyulan öfkenin adımı adım tavsiyacağını düşündüğünü gösteriyor. Böyle bir oluşumda, devletin sosyal hizmet ve "acil yardım" konusundaki bilinçli yetmezliği, buradan öteye atılacak özelleştirme adımlarına meşruiyet kazandırmanın» özelleştirmeleri hızlandırmanın bir aracı haline getirecektir.

Özelleştirmeden elde edilecek kaynaklar silahlanmaya aktarılacak; emekçiler, çalışanlar ve dargelirliler daha fazla yoksullaşacak (2000 yılı bütçe taslağı ortada), devam eden zorunlu göç dalgası kentleri olduğundan daha fazla beton ve enkaz yığını haline getirecektir.. Diğer "afeHerde olduğu gibi çeşitli dolaymlaria (ek vergi, zam, düşük ücret artışı vb,) by depremin de faturası emekçiler, ezilenler ve kamu çalışanlarının sırtına yıkılacaktır. Yardımlar ve kamu kaynakları bir kez daha başımıza yıkılmak üzere özel inşaat sektörünün, kar ve

rant peşinde koşanların kasasına akacaktır.

Şimdi Ne Yapılmalı?

Öncelikle siyasi iktidar,, bugüne kadar uyguladığı politikalarından vazgeçerek, demokratik ve şeffaf bir biçimde, bilim insanları, mühendisler ve konunun tarafı olan meslek örgütleri ile birlikte politika oluşturmalıdır.

Bugün afet bölgelerinde en önemli sorun (depremin üzerinden ikil ay geçmesine rağmen) barınma ihtiyacıdır. Depremzedeler, tamamen yıkılmış da olsa evinin ve mallarının başından ayrılmak istememekte, gösterilen çözüm önerileri karşısında haklı olarak bugüne kadarki uygulamalara bakarak şüpheyle davranmaktadır..

Açıktır ki, kış koşullarında çadırda uzun süreli kalmak olanaklı değildir. Devletin bu noktada, barınma, geçinme ve çalışma ihtiyaçlarını da gözeterek köklü bir politika yürütmesi" gerekmektedir. Konut sorununun çözümü, kaynakların yeni rantiyeler yaratmak doğrultusunda kullanılmaması» boşa harcanmaması ile olasıdır. Daha şimdiden, bölgedeki müteahhitlik işlerine bakıldığında hükümetin siyasî tercihler doğrultusunda kararlar aldığı görülmektedir.

Yeni depremi zenginleri yaratılmaması, katılımcı, demokratik, denetime açık uygulamalarla olanaklıdır. Yeniden inşa süreci bilimsel, adil ve eşit bir biçimde yapılmalı, yoksul halkın maddi kayıpları devlet tarafından karşılanmalıdır.

Aytekim Zihni
EİE Genel Müdürlüğü